

Finansutskottets yttrande

1982/83: 6 y

över motion 1982/83:2272 om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83:120) såvitt avser affärsmässighet vid offentlig upphandling

Till trafikutskottet

I proposition 1982/83:120 om utveckling i Norrbotten, bilaga 1, som remitterats till trafikutskottet, föreslås särskilda järnvägsinvesteringar m. m. i Norrbotten.

Föredraganden konstaterar att inom det norrbottniska näringslivet finns resurser för att klara en utökad tillverkning av viss slags järnvägsmateriel. Med hänsyn till de omfattande investeringsplaner som finns hos SJ och hos järnvägsförvaltningar i ett flertal andra länder kan en tillverkning i Norrbotten öppna intressanta möjligheter i framtiden. Det kan dock inte uteslutas att beställningar förlagda till Norrbotten under ett inledningsskede kan förorsaka merkostnader för SJ.

Affärsverkens upphandling regleras av upphandlingsförordningen. I princip skall denna ske enligt affärsmässiga principer. Verken har inte rätt att själva avvika från denna princip. Undantag kan dock beslutas av regeringen och kan ske när väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar påverkas. För upphandling gäller dock samtidigt att myndigheterna inom ramen för gällande upphandlingsbestämmelser aktivt bör medverka till att en ökad del av upphandlingen läggs ut hos företaget i de fyra nordligaste länen.

Mot denna bakgrund föreslås att SJ erhåller 2 milj. kr. för täckande av ev. merkostnader i samband med beställningar av järnvägsmateriel i Norrbotten. Det bör ankomma på SJ att till regeringen lämna förslag på beställningar som kan förläggas i Norrbotten.

Beställningarna bör för att få snabb sysselsättningseffekt göras redan under år 1983 och ske efter samråd med länsarbetsnämnden i Norrbottens län.

Med anledning av propositionen har *motion 2272* väckts. I motionen anförs att det vore mycket olämpligt om ökade regionalpolitiska hänsynstagen gjordes inom den statliga upphandlingen. Enligt upphandlingsförordningen skall affärsmässighet vara den grund på vilken den offentliga upphandlingen sker. Några andra avsteg än de som f. n. finns i 9 och 15 §§ i upphandlingskungörelsen bör icke tillåtas, anser motionärerna. Riksdagen bör avvisa de tankegångar som texten ger uttryck för.

Kommunikationsministerns förslag att ge SJ 2 milj. kr. för täckning av merkostnader i samband med beställningar av järnvägsmateriel i Norrbotten innebär ett avsteg från upphandlingsförordningens principer. Motionärerna

kan inte acceptera sådana avsteg från upphandlingsförordningen och yrkar därför avslag på föreslagna 2 milj. kr.

Yrkande 10 i motion 2272, vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i fråga om affärsmässighet vid offentlig upphandling, har remitterats till finansutskottet.

Då utskottets ställningstagande till detta yrkande får effekter vid beräkning av anslaget Särskilda järnvägsinvesteringar m. m. i Norrbotten på tilläggsbudget III för budgetåret 1982/83 som bereds av trafikutskottet har finansutskottet beslutat att med eget yttrande överlämna motion 2272 yrkande 10 till trafikutskottet.

Utskottet får för sin del anföra följande.

Upphandlingsförordningen fastställs av regeringen och reglerar ansvarsfordelningen vid statlig upphandling mellan regeringen och myndigheterna. För myndigheterna gäller enligt förordningen att de vid upphandling skall utnyttja de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt iakttä affärsmässighet. I vissa fall finns emellertid skäl att lägga vidare bedömningar på ett upphandlingsärende än vad en strikt tillämpning av denna princip tillåter. Beslut i sådant ärende bör enligt de riktlinjer riksdagen godkänt för den statliga upphandlingen ankomma på regeringen. Detta framgår också av de anvisningar till upphandlingsförordningen som utfärdats av riksrevisionsverket.

Att regeringen som föreslås i proposition 120 gör avsteg från affärsmässighetsprincipen är således helt i enlighet med de riktlinjer riksdagen godkänt. Det vore enligt utskottet olämpligt att som motionärerna föreslår slå fast principer, som praktiskt taget omöjliggör för regeringen att göra andra än strikt affärsmässiga bedömningar av upphandlingar som också kan innebära t. ex. regionalpolitiska ställningstaganden. Utskottet har från sina utgångspunkter inte något att erinra mot regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

Stockholm den 26 april 1983

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Rolf Wirtén (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Ove Eriksson (m) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

Avvikande mening

Rolf Wirtén (fp), Lars Tobisson (m), Nils Åsling (c) Filip Fridolfsson (m), Hugo Hegeland (m) och Ove Eriksson (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Upphandlingsförordningen fastställs" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort lyda:

En förutsättning för ett effektivt fungerande näringsliv är att företagen arbetar på samma villkor under fri konkurrens. Om konkurrensbegränsande åtgärder vidtas förhindras ett effektivt utnyttjande av resurserna i samhälls-ekonomi. Det hämmar den ekonomiska tillväxten och minskar utrymmet för standardförbättringar för hela samhället. Det är därför synnerligen viktigt att staten i sitt handlande inte agerar på ett sätt som begränsar företagens möjligheter att konkurrera på samma villkor.

Förslaget i proposition 120 avseende SJ:s inköp av tågmateriel innebär att leverantörskretsen begränsas till Norrbotten. Företag i övriga landet och i utlandet utestängs således från att få producera denna typ av järnvägsmateriel. Enligt utskottets mening är en sådan ordning oacceptabel. Utskottet anser att SJ, i enlighet med upphandlingsförordningen, bör utnyttja de konkurrensmöjligheter som finns och i övrigt iaktta affärsmässighet. Målet regional balans kan inte uppnås genom avsteg från upphandlingsförordningen men väl genom en fortsatt effektiv regionalpolitik.

Mot bakgrund härav anser utskottet från sina utgångspunkter att några särskilda medel för att kunna göra avsteg från principen om affärsmässighet inte bör anvisas. Utskottet anser att vad utskottet anfört med anledning av motion 2272 yrkande 10 om affärsmässighet vid offentlig upphandling bör ges regeringen till känna.

